

*Brain drain,
charging of university study,
young professional*

Eva BRUMERČÍKOVÁ¹
Bibiána BUKOVÁ²

SPOPLATNENIE VYSOKOŠKOLSKÉHO ŠTÚDIA AKO OPATRENIE NA ZNÍŽENIE „ÚNIKU MOZGOV“ MLADÝCH ODBORNÍKOV V SLOVENSKEJ REPUBLIKE

Univerzity resp. ich fakulty zdôvodňujú vyberanie poplatkov za nutnosť získať v súčasnej kritickej ekonomickej situácii dodatočné finančné prostriedky na svoju činnosť. Tento argument je oprávnený a premieta sa aj v návrhu na zavedenie príspevku na úhradu časti nákladov na štúdium v ďalšom období.

CHARGING HIGHER EDUCATION AS A MEAN OF REDUCING THE "BRAIN DRAIN" OF YOUNG PROFESSIONALS IN SLOVAK REPUBLIC

University and their respective faculties justify the need of additional funds charge during the critical economic situation for their activities. This argument is legitimate and is reflected in the proposal to introduce a contribution to cover the cost of their studies in the future.

1. SPOPLATNENIE VYSOKOŠKOLSKÉHO ŠTÚDIA

Spoplatnenie štúdia je prirodzenou súčasťou opatrení, ktoré „povedú“ k väčšej zodpovednosti študenta vo vzdelávacom procese, keď možnosť výberu bude sprevádzaná i väčšou zodpovednosťou. Vyplýva to nielen zo snahy zlepšiť finančné pomery na univerzitách, ale najmä zo skutočnosti, že študent, ktorý prispieva na svoje štúdium, je stimulovaný dosahovať lepšie študijné výsledky, ukončiť štúdium v čo možno najkratšom čase, racionálne využívať možnosti a výhody, ktoré so sebou prináša postavenie študenta. Zároveň vo väčšej miere pristupuje k *vzdelaniu ako k investícii*, ktorú je potrebné vynaložiť s cieľom dosiahnuť lepšiu životnú úroveň v budúcnosti.³

---

¹Ing. Eva Brumerčíková, PhD. Žilinská univerzita v Žiline, Fakulta prevádzky a ekonomiky dopravy a spojov, Katedra železničnej dopravy, Univerzitná 1, 010 26 Žilina, Slovakia. E-mail: eva.brumrecikova@fpedas.uniza.sk

² doc. Ing. Bibiána Buková, PhD., Žilinská univerzita v Žiline, Fakulta prevádzky a ekonomiky dopravy a spojov, Katedra železničnej dopravy, Univerzitná 1, 010 26 Žilina, Slovakia. E-mail: bibiana.bukova@fpedas.uniza.sk

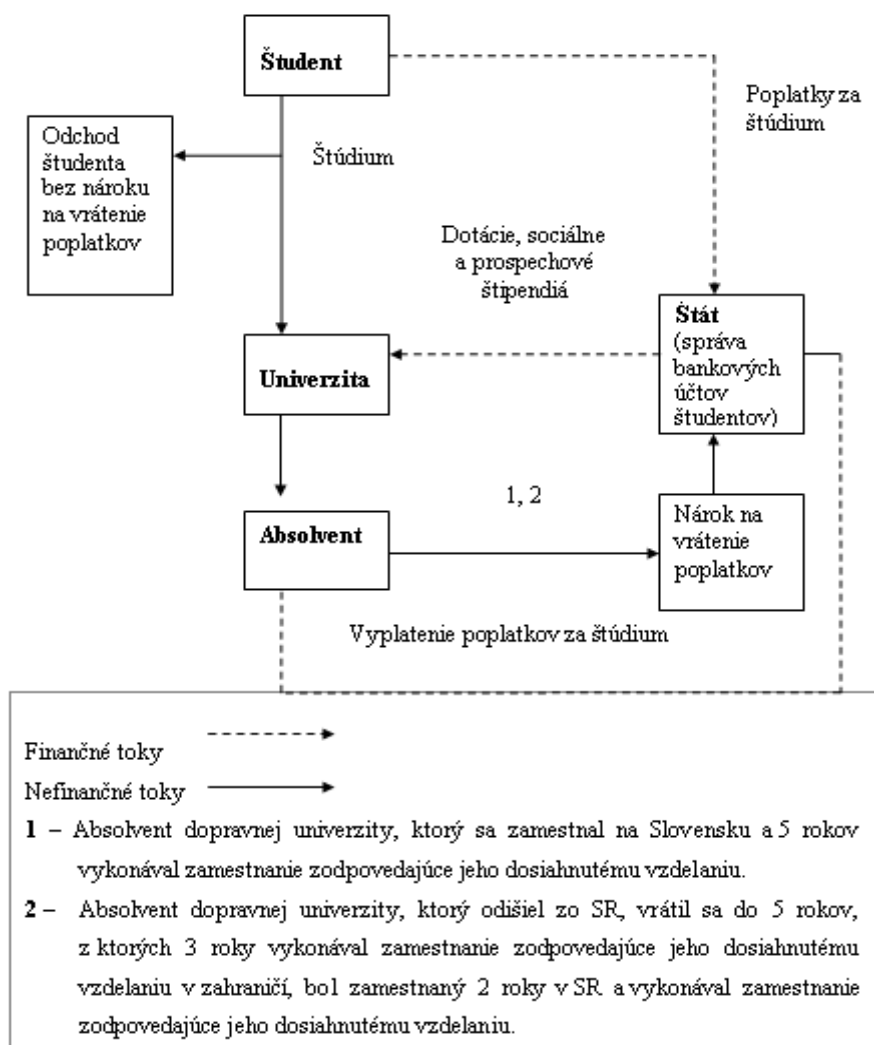
Na základe uvedeného je možné prikloniť sa k názoru, že príspevky na úhradu štúdia sú v Slovenskej republike potrebné. Univerzity potrebujú prostriedky na skvalitňovanie výučby a štát financie neposkytuje v potrebnom rozsahu. Počet výpočtovej techniky nezodpovedá počtu študentov. Nedostatok nových kníh, skrípt, ani možnosť prístupu na internet nie je optimálny.

Možné je, že štát by mohol znížiť „únik mozgov“ práve takouto formou. Univerzita otvorí osobný účet študentovi, kde z jeho príspevkov na štúdium odvedie časť sumy. Tento účet bude vedený ako bežný účet celé jeho štúdium. Každý absolvent bude mať nárok na vyplatenie tejto jeho čiastky po 5 rokoch ekonomického aktívneho života (po preukázaní práce na pracovných postoch zodpovedajúce ich vzdelaniu) po ukončení vysokoškolského štúdia, čo môže byť stimuláciou na hľadanie práce práve na území Slovenskej republiky.

Okrem tých, čo ostanú „doma“ po ukončení štúdia, nárok na vrátenie peňazí budú mať aj absolventi, ktorí síce odídu za prácou do zahraničia, ale v priebehu 5 rokov sa vrátia a ostanú na Slovensku. Ich zahraničné skúsenosti, vedomosti teda know-how budú veľkým prínosom pre vývoj a rozvoj SR.

Finančné prostriedky absolventov, ktorí by nemali na ich návrat nárok budú použité na poskytovanie prospechových štipendií a štipendií pre študentov zo sociálne slabších rodín.

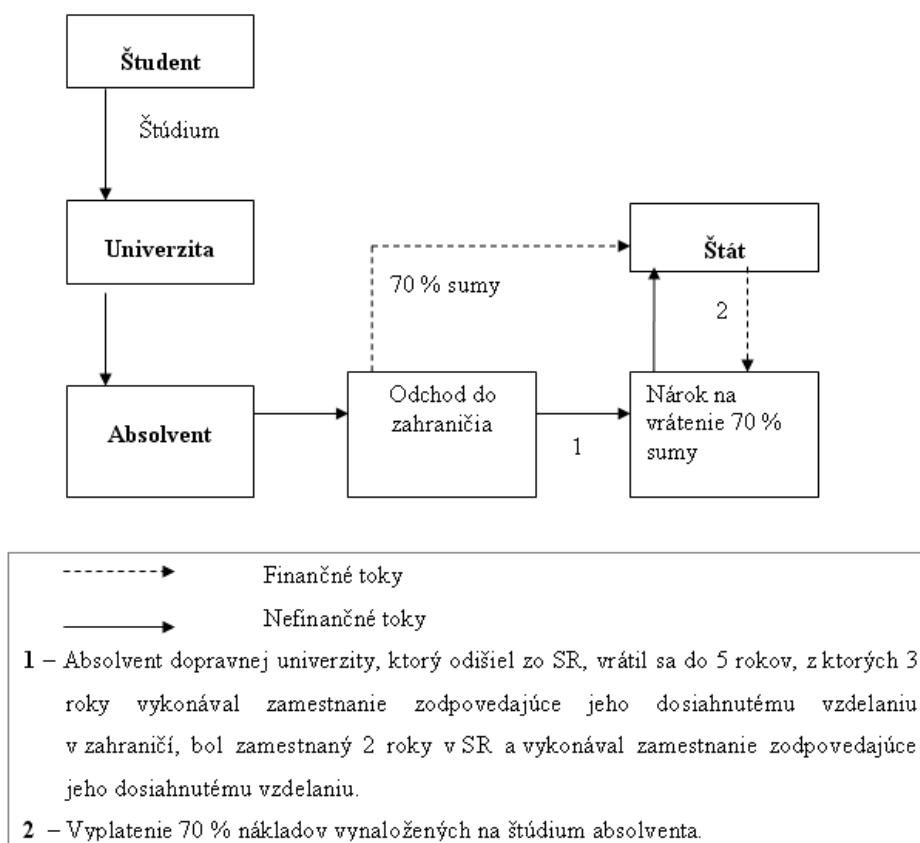
Mladí odborníci budú stimulovaní hľadaním si práce v Slovenskej republike, štát získa peniaze na štipendiá a univerzity financie na zdokonaľovanie výučby.

Obr. 1: návrh spolatnenia vysokoškolského štúdia

2. ČIASŤOČNÉ SPOPLATNENIE VYSOKOŠKOLSKÉHO ŠTÚDIA ZA PODMIENKY ODCHODU MLADÉHO ODBORNÍKA DO ZAHRAŇIČIA

Druhou alternatívou je, že v prípade odchodu absolventa univerzity do zahraničia, by tento absolvent vyplatil napr. 70 % sumy, ktorá bola vynaložená na jeho štúdium pred jeho odchodom. V prípade, že by sa absolvent vrátil do 5 rokov, vedel by „preukázať“, že 3 roky pracoval vo vyštudovanom odbore, peniaze by sa mu vrátili. Podmienkou by bola aktívna ekonomická účasť na slovenskom pracovnom trhu minimálne 2 roky.

Obr. 2: Návrh nároku štátu na splatenie časti nákladov vynaložených na štúdium študenta, ktorý odíde zo SR

Úlohou štátu by bolo nie len zavedenie systému spoplatňovania vysokoškolského štúdia, ale aj kontrola nad počtom univerzít a prijatých študentov k potrebám pracovného trhu.

3. KOMBINOVANÝ VARIANT SPOPLATNENIA VYSOKOŠKOLSKÉHO ŠTÚDIA

Variant kombinovaného spoplatnenia vysokoškolského štúdia prijali v niektorých štátoch Európskej únie napr. v Estónsku, Litve, Lotyšsku a Maďarsku. V týchto štátoch je určitý počet vysokoškolských študijných miest financovaných štátom. Na tieto miesta sú prijatí študenti prijímacím konaním. Ostatní uchádzači, ktorí majú záujem o štúdium na danej univerzite, študujú na vlastné náklady. Pre tento variant je nutná „úzka“ spolupráca medzi Ministerstvom školstva, univerzitami s podnikmi. Podniky musia stanoviť, koľkým

absolventom univerzity by na základe kapacity podniku a plánovania ľudských zdrojov ponúkli pracovnú pozíciu.

4. VARIANT BEZPLATNÉHO VYSOKOŠKOLSKÉHO ŠTÚDIA

Tento variant bezplatného denného vysokoškolského štúdia v Slovenskej republike je v súčasnosti. Vysoké školy sú financované zo štátneho rozpočtu, pričom objem prostriedkov pre ne je dlhodobo nepostačujúci. Väčšina príjmov vysokých škôl sa pritom vynaloží na fixné náklady - energie, prenájom, opravy či údržbu. Na zlepšovanie kvality štúdia, vybavenosti laboratórií a učební financie nezostávajú. Dôsledkom nedostatku zdrojov je alarmujúci stav učební, technického vybavenia atď. Absolventi univerzity s dopravným zameraním „vracajú“ investície vynaložené na ich štúdium v ekonomicky aktívnom období formou daní a pridanej hodnoty. Pokiaľ mladí odborníci nenájdu uplatnenie na slovenskom trhu práce, odídu do zahraničia, kde sa môžu uplatniť na trhu práce a vytvárať pridanú hodnotu v danom štáte. Slovenská republika takto prichádza o návratnosť investície, ktoré nie sú efektívne vynaložené.

5. ZÁVER

Financovanie vysokoškolského štúdia zabezpečí dostatok financií pre vybavenie univerzity modernou technikou pre moderné dopravné laboratóriá, počítačových učební a moderných informačných programov. Týmto prostriedkami sa zvýši kvalita výučby a aj zodpovednosť študentov k štúdiu. Spoplatnenie vysokoškolského štúdia v krajinách EÚ je takmer bežné. Slovensko je jednou z ôsmich krajín, kde vysokoškolské štúdium nie je spoplatnené. Slovenská republika zo svojho štátneho rozpočtu odvádza niekoľko miliónovú sumu na uhradenie nákladov spojených so vzdelávaním populácie.

6. LITERATÚRA

[1] www.education.gov